„უილიამ შექსპირის „ჰამლეტის“ თეატრის სცენის III მოქმედების II სურათის გააზრებისთვის“

თამარ ვანაძე

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე ანგლისტიკაში ფილოლოგიის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად

ანგლისტიკა

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: პაატა ჩხეიძე

ფილოლოგიის დოქტორი,

ასოცირებული პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2026

„როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი

წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ

აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ

მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული

სათანადო წესების შესაბამისად

თამარი, ვანაძე, 20.06.2026“

სარჩევი:

აბსტრაქტი iv

Abstract v

შესავალი 1

თავი I. მეტათეატრი, „თეატრი თეატრში“ და ელიზაბეთური სცენის თეორიულ-ისტორიული საფუძვლები 6

1.1. მეტათეატრის ცნება და დრამის თვითრეფლექსიური ბუნება 6

1.2. „თეატრი თეატრში“ როგორც დრამატურგიული სტრატეგია 8

1.3. როლი, ნიღაბი და პერსონაჟის თვითპრეზენტაცია 10

1.4. Theatrum Mundi: სამყარო როგორც თეატრალური სივრცე 12

1.5. გივი მარგველაშვილის „მაყურებელთა დარბაზები“ როგორც მეტათეატრალური პარალელი 14

1.6. ელიზაბეთური თეატრი: სცენა, მაყურებელი და სოციალური სივრცე. 15

1.7. შექსპირის თეატრალური თვითცნობიერება 18

1.8. ტომას კიდიდა „ესპანური ტრაგედია“: წინარე მოდელი 20

თავი II. „ჰამლეტი“ შურისძიების ტრაგედიის ტრადიციაში და მისი მეტათეატრალური გარდაქმნა 22

2.1. „ჰამლეტის“ სიუჟეტური წყაროები: ამლეტიდან შექსპირის ტრაგედიამდე 22

2.2. შურისძიების ტრაგედიის ტრადიცია და მისი ძირითადი ნიშნები 26

2.3. ტომას კიდი-ის “ესპანური ტრაგედია” და შექსპირის “ჰამლეტი”: შედარებითი ანალიზი 30

2.4. „ჰამლეტი“ როგორც შურისძიების ტრაგედიის ტრანსფორმაცია 34

2.5. მეტათეატრი „ჰამლეტში“: მეორე თავის კავშირი მესამე მოქმედების მეორე სურათთან 38

თავი III თეატრის სცენა „ჰამლეტში“ და მისი ფუნქცია 41

3.1. “სათაგური” - სიუჟეტური და დრამატურგიული ფუნქცია 41

3.2. თეატრი როგორც სიმართლის გამოვლენის საშუალება 44

3.3. ჰამლეტი როგორც რეჟისორი და თეატრის თეორეტიკოსი 47

3.4. თეატრი როგორც ცხოვრების სარკე 50

3.5. მეტათეატრი და მაყურებლის როლი 54

3.6. კლავდიუსის რეაქცია, სინდისი და სცენის შემდგომი შედეგი 57

3.7. „ჰამლეტი“ და „იულიუს კეისარი“: პოლიტიკური დანაშაული და თეატრალურობის ფუნქცია 58

3.8. “სათაგური” და “ჯამბაზები”: მეტათეატრალური ტრადიციის გვიანდელი პარალელი 61

3.9 „თეატრი თეატრში“ და ცხოვრება როგორც წარმოდგენა 62

დასკვნა 64

ბიბლიოგრაფია: 68

აბსტრაქტი

ნაშრომი იკვლევს უილიამ შექსპირის „ჰამლეტის“ III მოქმედების II სცენის, ე.წ. „The Mousetrap“-ის, (სათაგურის) დრამატურგიული, მეტათეატრალური და ინტერპრეტაციული ფუნქციის შესწავლას. კვლევის მიზანია გამოიკვეთოს, რა როლი აქვს ჩართულ წარმოდგენას პიესის მთლიან სტრუქტურაში, როგორ იყენებს ჰამლეტი თეატრს ფარული დანაშაულის გამოსავლენად და როგორ უკავშირდება აღნიშნული სცენა ჭეშმარიტების, ძალაუფლებისა და მორალური პასუხისმგებლობის პრობლემებს.

ნაშრომში „სათაგური “ განიხილება როგორც პიესის ერთ-ერთი ცენტრალური ეპიზოდი, სადაც თეატრი აღარ არის მხოლოდ მხატვრული ფორმა, არამედ მოქმედების, დაკვირვების, ფსიქოლოგიური ზემოქმედებისა და სიმართლის გადამოწმების საშუალება. კვლევა ეფუძნება ანალიტიკურ-ინტერპრეტაციულ, სტრუქტურულ და მეტათეატრალურ მიდგომებს. თეორიულ საფუძვლად გამოყენებულია ლიტერატურის თეორიის ის მეთოდოლოგიური კონცეფციები, რომლებიც ტექსტის ინტერპრეტაციას, დრამატული სტრუქტურის ანალიზსა და მხატვრული ნაწარმოების კომპლექსურ გააზრებას უკავშირდება.

კვლევა აჩვენებს, რომ „სათაგური“ „ჰამლეტში“ მხოლოდ ჩართული წარმოდგენა არ არის; იგი პიესის დრამატურგიულ და აზრობრივ ცენტრად ყალიბდება. სწორედ ამ სცენაში იკვეთება თეატრის, ჭეშმარიტების, დანაშაულის, ძალაუფლებისა და მორალური პასუხისმგებლობის ურთიერთმიმართება. ნაშრომში აღნიშნული ეპიზოდი გააზრებულია როგორც შექსპირის დრამატურგიული აზროვნების მნიშვნელოვანი გამოვლინება და როგორც თეატრის შემეცნებითი ფუნქციის გამოხატულება.

საკვანძო სიტყვები: უილიამ შექსპირი, ჰამლეტი, სათაგური, თეატრი თეატრში, მეტათეატრალურობა, დრამატურგიული ანალიზი, ჭეშმარიტება, დანაშაული, ძალაუფლება.

Abstract

The thesis examines the dramatic, metatheatrical, and interpretative function of Act III, Scene II of William Shakespeare's *Hamlet*, commonly known as "სათაგური." The aim of the research is to determine the role of the play-within-the-play in the overall structure of the tragedy, to analyze how Hamlet uses theatre as a means of revealing hidden guilt, and to explore how this scene is connected with the problems of truth, power, and moral responsibility.

In the thesis, "სათაგური" is discussed as one of the central episodes of the play, where theatre is no longer merely an artistic form but becomes a means of action, observation, psychological influence, and the verification of truth. The research is based on analytical-interpretative, structural, and metatheatrical approaches. The theoretical framework draws on methodological concepts of literary theory related to textual interpretation, the analysis of dramatic structure, and the multilayered understanding of literary works.

The study demonstrates that "სათაგური" is not merely an inserted performance within *Hamlet*; rather, it functions as a dramatic and conceptual centre of the play. This scene reveals the complex relationship between theatre, truth, guilt, power, and moral responsibility. The thesis interprets this episode as an important expression of Shakespeare's dramatic thought and as a representation of theatre's cognitive function.

Keywords: William Shakespeare, *Hamlet*, "სათაგური," play-within-the-play, metatheatricality, dramatic analysis, truth, guilt, power.